

Osakeyhtiö vai osuuskunta? Paljon yhteistä, mutta myös periaatteellisia eroja

Pienosuuskuntaforum 2019

15.10.2019

Lakiasianjohtaja Anne Kontkanen

Osuustoimintakeskus • Coop Center

Osuuskuntalain uudistus 2014

- Valmistelussa oli tavoitteena mm.:
 - Osuuskuntalain yhdenmukaistaminen osakeyhtiölain kanssa siltä osin, kun yhteisömuotojen periaatteelliset erot antavat mahdollisuuden
 - Tahdonvaltaisuuden lisääminen
 - uudet rahoitusjärjestelymahdollisuudet, jotka antavat tasaveroiset toimintaedellytykset verrattuna osakeyhtiömuotoisiin kilpailijoihin
- Kuitenkin osuuskunnan tärkeät tunnusmerkit säilytettiin: mm. osuuskunnan toiminnan tarkoitus, jäsenen ja osuuskunnan erityinen suhde, demokraattinen päätöksenteko

Osakkeenomistaja vs. jäsen

Osakeyhtiö

- Tarkoitus: voiton tuottaminen osakkeenomistajalle
 - =>
- Osakkeenomistaja = sijoittaja, ei välttämättä muuta sidosta
 - Omistajuus ei sidottu käyttöön
 - Omistajasta ei pääse eroon
- Äänioikeus sidottu osakkeiden lukumäärään

Osuuskunta

- Tarkoitus: jäsenen elinkeinon tukemiseksi harjoittaa taloudellista toimintaa
 - =>
- Jäsenen tarkoitus käyttää osuuskunnan tarjoamia palveluita
 - Jäsen voidaan erottaa, ellei käytä palveluita
- Jäsenellä yksi ääni
 - rajoitettu ääniporrastus (1:20) mahdollinen, voidaan sitoa esim. osuuksien lukumäärään

- Osakkeenomistaja voi vapaasti myydä omistuksensa => osakeyhtiö avoin
 - Osakassopimuksen merkitys
- Jäsenyyttä ei voi siirtää
 - Osuuskunnalla aina subjektiivinen oikeus valita jäsenensä

Hallintomallit

Osakeyhtiö:

- Hallitus ainoa **pakollinen** toimielin
- Voi olla myös TJ ja hallintoneuvosto
 - Hallintoneuvoston merkitys vähäinen
- Yhtiökokous osakkeenomistajien päätöksentekoforum
-

Osuuskunta:

- Hallitus ainoa **pakollinen** toimielin
- Voi olla myös TJ ja hallintoneuvosto
 - Hallintoneuvostolla iso rooli hallinnon valvojana
- Osuuskunnan kokous jäsenten päätöksentekoforum
 - Isoissa osuuskunnissa korvattu vaaleilla valitulla edustajistolla

Eri hallintoelinten toimivalta ei merkittävästi poikkea toisistaan

Oma pääoma ja varojen hankinta

Osaakeyhtiö

- Oman pääoman instrumentti osake
- Osake nimellisarvoton
- Ei enää minimipääomavaatimusta
- Sidottu oma po: Osakepääoma
 - ei voida jakaa
- Vapaa oma po: SVOP ja jakamattomat voittovarot

Osuuskunta

- Oman pääoman instrumentti osuus
- Osuus nimellisarvoton
 - Merkintähinnan määrää osuuskunnan kokous
- Osuuspääoma vaihtuva
- Sidottu oma po: Osuuspääoma, (osakepääoma), vararahasto
 - Ei voida jakaa
- Vapaa oma po: SVOP, jakamaton ylijäämä, tilikauden ylijäämä

- Omistuksen määrää ei rajoitettu
- Erilajiset osakkeet/yhtiöjärjestys
 - Erilainen äänivalta
 - Erilainen oikeus voitonjaossa
- Vapaasti siirrettävissä, hinta määräytyy markkinoilla
- Äänioikeus sidottu osakkeisiin
- **Pakollinen yksi osuus/jäsen,** mahdollisesti säännöissä määrätty velvollisuus ottaa useita osuuksia
- Erilajiset osuudet /säännöt
 - Eri jäsenryhmille
 - Myös muille kuin jäsenille
 - Erilainen oikeus ylijäämään
 - Erilainen oikeus osuudesta palautettavaan määrään
- **Ei siirtokelpoinen**
- **Osuus ei tuo äänioikeutta**

Varojen jako

Osakeyhtiö

- laissa sallitus varojenjakoavat
- Pääasiassa osinkona/osake
- vapaan oman pääoman jakaminen halutulla tavalla, edellyttää kaikkien osakkeenomistajien suostumusta
- Osayhtiö ei palauta osakkeenomistajalle osakkeesta maksettua määrää tämän halutessa luopua omistuksestaan
- Purkaminen

Osuuskunta / jäsen

- laissa sallitut varojenjakoavat
- **Ylijäämän jakomahdollisuus edellyttää sääntömääräystä**
- Käytön suhteessa, osuusmaksun korkona tai muulla säännöissä määrätyllä tavalla
- vapaan oman pääoman jakaminen halutulla tavalla, edellyttää kaikkien jäsenten suostumusta
- **Osuuden palautus**
- purkaminen

Osuuden palautus

- Osuuskunta palauttaa osuudesta osuuspääomaan (vähintään nimellisarvo) merkityn määrän, kun jäsenyys päättyy tai osuus irtisanotaan
- Palautusaika irtisanomisvuotta seuraavan tilikauden päättyessä
- Säännöissä voidaan määrätä
 - Palautettavasta määrä: vähemmän/enemmän kuin maksettu /sidottu esim. taseeseen tai edellisten tilikausien ylijäämään /muu
 - Palautusaika: 6 kk =>
- Mahdollista myös ns. nopeutettu palautus
- Edellyttää palautuskykyä irtisanomisvuodelta => riski että sijoitus menetetään
 - Jälkipalautusmahdollisuus säännöissä vähentää riskiä

Yhteenveto

- Osuuskunnilla ja osakeyhtiöillä juridisessa mielessä paljon yhteistä
- Liiketoimintaa harjoittavia **rajoitetun vastuun** yhtiöitä
- Tärkein ero Osk / OY: toiminnan tarkoitus
 - Osakeyhtiön tarkoitus voiton tuottaminen osakkeenomistajalle, osuuskunnan tarkoitus jäsenpalveluiden tuottaminen jäsenille
- Osuuskunta saadaan säännöillä muokattua osakeyhtiömäiseksi
 - Pääomarakenne
 - Jäsenten oikeudet
 - Jopa toiminnan tarkoitus
- Mahdollista myös muiden kuin jäsenten osallistuminen pääomittamiseen
 - Jos ei jäsen => äänioikeus rajoitettu
- Mutta: osuuskunnan ei ole tarkoitus olla kopio osakeyhtiöstä, vaan nykyaikainen, moneen taipuva ja joustava yhteisömuoto